

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

291 ספרות מהעלון תשס"ח סנה ז' אליון 291
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: מדוע נשתנה שכרו של נבוכדנצר מפרעה?

ופרמשתקו אמה וזרת לקיים מה שנאמר "ושפל אנשים יקים עליה".

ממילא נמצא שצעד אחד של נבוכדנצר זה ארבעה צעדים של פרעה שהיה נמוך יותר, לכן מגיע לפרעה יותר שכר.

אולם יש לדחות תשובה זו, כיון שנבוכדנצר היה יותר נמוך מפרעה שגובהו רק היה טפח. כך מביא בילקוט שמעוני דניאל, פרק ד', המשך רמז תתרט"ב, שם כתוב כדלהלן: "ושפל אנשים יקום עלה" - 'אמר אביטל ספרא משמיה דרב, פרעה שהיה בימי משה, הוא אמה וזקנו אמה ופרמשתקו אמה, וכו'. ד"א, זה נבוכדנצר ננסא קטיעא פושכא'.

לכן יש לדחות תירוץ זה.

ונראה לתרץ על פי מה שמצינו אצל עידו הנביא, ירבעם בן נבט שחטא והחטיא את ישראל בזה שהעמיד שני עגלים בדרום ובבית אל כדי שכל ישראל עבדו לעגלים ולא יעלו לבית המקדש לירושלים. בא אליו עידו הנביא, (בספרי מובא שהוא מעשרה אנשים שזכו להיקרא "איש אלקים" ובמדרש בילקוט שמעוני (מלכים ב' רמז רכ"ח) מובא שאחותה של אבישג השונמית, היתה אמו של עידו הנביא). וביאתו היתה בדיוק באותה שעה שעלה ירבעם על המזבח, "וַיִּרְבְּעֵם עִמָּד עַל הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר". והנביא עלה על המזבח ואף שהם לא נתנו רשות להעלות למזבח אלא רק למלך, נעשה נס ועידו הנביא עלה למזבח בלי שאף אחד יראה אותו ויפריע לו, ואז הוא מכריז בגאון את נבואתו הקשה נגד ירבעם בן נבט. כששמע זאת ירבעם הרים את ידו וציוה לתופסו. אבל באותו רגע יבשה ידו של ירבעם. והדבר השני שקרה, שהמזבח נקרע- התמוטט המזבח לתימהונו ולחרדתו של ירבעם והדשן נשפך.

רש"י מעיר שמכאן רואים שלה' אכפת מכבוד צדיק יותר מאשר כבודו שלו, כי כאשר ידו של ירבעם התעסקה בלהקריב קורבנות לעבודה זרה – אז לא קרה כלום, אבל כאשר היא כוונה על צדיק – היא התייבשה.

והדברים הללו מובאים גם בזוה"ק (בשלח סד). שהקב"ה מוחל על כבודו ולא מוחל על כבודם של תלמידי חכמים. לומדים את זה מהנביא עידו כשבא אל ירבעם בן נבט שעה שהיה מקריב קרבן לעבודה זרה והקב"ה לא עשה דבר כדי למחות בירבעם על כך. אולם כשביקש לשלוח ידו בנביא – מיד "וַיִּתְיַבֵּשׂ יָדוֹ" (מלכים א' יג, ד)! אומר מכאן הזוהר שהקב"ה לא מוותר על כבודם של תלמידי חכמים – אפילו יותר מאשר על כבודו! עבודה זרה היא פגיעה בכבודו אבל פגיעה בתלמידי חכמים היא גדולה יותר.

הגמרא בברכות (י.) מספרת, שהנביא ישעיהו בא לבקר את חזקיהו המלך שהיה חולה ואמר לו נבואה: "צו לביתך, כי מת אתה ולא תחיה", וזאת למה? כיוון שלא נשא אישה. חזקיהו מתפלל לאלוקים מקירות ליבו, ואלוקים נענה, ומודיע לו שנוספו לו על חייו חמש עשרה שנה. חזקיהו מבקש סימן על כך, והסימן שאלוקים נתן היה שהשמש חזרה לאחוריה עשר שעות. אותו היום שמת בו אחז (אביו של חזקיהו) שהיה רשע ולא רצה הקב"ה שיספידוהו) שתי שעות היה, וכי חלה חזקיהו ואיתפח - אהדרינהו קודשא בריך הוא להנך עשר שעי ניהליה. באותה תקופה, מרודך בן בלאדן היה מלך בבל. והוא נהג לאכול כל יום לאחר שלש שעות מתחילת היום, ואחר כך ישן עד שעה תשיעית. באותו יום, הלך לישון כהרגלו, וכשהוא קם הוא ראה ששוב בוקר... הוא היה בטוח שהוא ישן יממה והתעורר בבוקר שלמחרת, והוא ביקש להרוג את משרתיו על כך שלא העירו אותו. אמרו לו עבדיו שהשמש חזרה לאחוריה בגלל חזקיהו, אמר: איכא גברא כי האי, ולא בעינא לשדורי ליה שלמא?! והוא כתב מכתב: "שלום לחזקיהו המלך, ושלום לירושלים, ושלום לאלוקים הגדול". נבוכדנצר ספריה דבלאדן הוה, ההיא שעתא לא הוה התם. כי אתא אמר להו: היכי כתביתו? אמרו ליה: הכי כתבינן. אמר להו: קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף? אמר: אלא הכי כתובו: שלם לאלהא רבא, שלם לקרתא דירושלם, שלם למלכא חזקיה. אמרי ליה: קריינא דאיגרתא איהו ליהו פרוונקא. רהט בתריה. כדרהיט ארבע פסיעות אתא גבריאל ואוקמיה. אמר רבי יוחנן: אילמלא (לא) בא גבריאל והעמידו - לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל.

אמר הקדוש ברוך הוא, פסעת שלש פסיעות לכבודי, אני מעמיד מבינך שלשה מלכים שליטים על כל העולם כולו, ואלו הן, נבוכדנצר, אוויל מרודך ובלשצאר... בזכות מה? בזכות שלש פסיעות לכבוד האלוקים...

מאיך מצינו אצל פרעה, הגמרא במסכת סוטה (מו): מביאה: אמר רבי יהושע בן לוי, בשביל ארבע פסיעות שלוה פרעה לאברהם, שנאמר "ויצו עליו פרעה אנשים וגו'", נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה, שנאמר "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה".

וא"כ מדוע נבוכדנצר קיבל על ארבע פסיעות שבעים שנה ואילו פרעה קיבל ארבע מאות שנה?

וראיתי שיש מי שתירץ, אלא אומרת הגמרא במועד קטן (יח.): פרעה שהיה בימי משה הוא אמה וזקנו אמה

לפי זה מתורצת השאלה מה החילוק בין נבוכדנצר לפרעה, כיון שנבוכדנצר היה בנו של שלמה המלך היו לו גנים טובים ממילא אין זו ל"כ מעלה שהוא מכבד את בורא עולם, שונה הדבר אצל פרעה מלך מצרים, ולכן שכרו רב יותר.

מעלת פרשת בהעלותך:

מובא בספר אמרי פנחס (קאריץ אות ק"ד): ... זה שמעתי כבר, ולא שמעתי בדיוק, שאמר בשם ר' שמואל ווארחיווקער בסגנון זה: בכל פרשת בהעלותך מתעורר אור מאיר או מתגלה אור הגנוז, ושהראה ר' שמואל בזוהר, בכל מאמר שעל פרשת בהעלותך שבכל אחד מרומזי אור הגנוז, והוא נ"י אמר שאינו זוכר כלום. ע"כ.

וכידוע הרה"ק רמ"מ מלעלוב זי"ע התמיד במשך ארבעים שנה רצוף לעלות למירון בשבת זו, ואף כשהיה המצה הביטחוני קשה, וכן כשהיה חולה ומרותק למיטתו המשיך במנהג זה במסירות נפש.

כשהראו לרבי את דברי הזוה"ק באידרא רבא, המקשר את החוט המשולש בין קדושת פרשת בהעלותך והתנא האלקי הרשב"י, וכמו"כ הראוהו לדברי הרה"ק ר"פ מקאריץ במדרש פנחס, האומר שבכל שבת פרשת בהעלותך מתעורר אור מאיר או מתגלה אור הגנוז, שהראה רשב"י בזוהר, הגיב על כך רבינו ואמר: כשעשיתי זאת לא ידעתי את כל העניינים האלה, אך כאשר יהודי עושה מעשה באמת, מוצאים לזה אח"כ מקור (משה איש האלקים פל"ז).

כתב בספה"ק תורת אמת (לובלין פרשת בהעלותך): השבת הזה המקור והשורש של הרפואה, כי נזכר בסדרה זו תפילת משה רבינו ע"ה על מרים: "אל נא רפא נא לה". והנה לא מצינו בכל התורה שמה רבינו יתפלל על איזה פרט נפש, רק עבור כל הכלל ישראל, זולת בכאן שהתפלל על מרים, אמנם גם בכאן הועילה תפילתו על כל הכלל ישראל לדורי דורות, כידוע שנקרא עבור זה 'רעיא מהימנא' כרועה נאמן שמשגיח בעין חמלתו על כל פרט, והיינו כידוע שהבאר היה בזכות מרים, והיינו השורש והקור של הכלל וכאשר התפלל משה רבינו ע"ה על המקור שיתרפא, ממילא הועילה תפילתו על הכלל כולו, להיות נפתח מזה מקור הרפואה, וכדאיתא במדרשים על מי שטבל ונזדמן לפניו בארה של מרים מדי נתרפא, והיות מפניש הוא מקור הרפואה של העולם. ע"כ.

האדמו"ר ר' מרדכי מלכוביץ זצ"ל היה נוהג כשהלך לטבול במקוה ערש"ק פרשת בהעלותך, היו מזמרים אחריו בכלי זמר, ואמר הטעם: משום דכתיב בפרשה זו "כי ה' דיבר טוב על ישראל" (ומפרש שם שטוב היינו אור הגנוז).

לפי זה יש לומר, נבוכדנצר צעד לכבודו יתבודך ממילא השכר על כך הוא שבעים שנה. לעומת זאת פרעה צעד לכבוד אברהם אבינו לכבוד בשר ודם השכר הוא גדול יותר. ולכן קיבל שכר של ארבע מאות שנה.

תירוץ נוסף שיש לומר: מצינו בסנהדרין (עא): על בן סורר ומורה שנידון על שם סופו "מוטב ימות זכאי ואל ימות חייב". וקשה ממה שאמרו בראש השנה (טז): אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה. ואמרו במדרש שוחר טוב על תהילים (מזמור ח), שהיו מלאכי השרת מקטרגים על ישמעאל ואומרים: ריבוננו של עולם! מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר? שכשהיו מוליכין אותם אצל ערביים היו ישראל אומרים לשוביהם, בבקשה מכם הולכיכנו אצל בני דודנו ישמעאל וירחמו עלינו, ואלו יוצאים לקראתם ומביאין להם בשר ודג מלוח ונודות נפוחים, כסבורים ישראל שמלאים מים וכשמכניסו לתוך פיו ופותחו, הרוח נכנס בגופו ומת. ולכאורה מה ההבדל מדוע לא הענישו את ישמעאל על שם סופו?

וראיתי מתרצים על פי ענין התורשה: לפי שישמעאל יצא ממקור טהור מאברהם אבינו ע"ה, ואם כן יש לו מידות טובות ומה שיעשו בניו אין זה מחייבו במיתה, לא יומתו אבות על בנים, אבל בן סורר ומורה מקורו רע שהרי נולד מיפת תואר שהנושאה יהיה לו בן סורר ומורה (סנהדרין קז). ויש לו כבר כעת מידות מושחתות והוא עתיד להיות ליסטים ואיש בחטאו יומת.

והנה, ברש"י במלכים א' פרק י' פסוק י"ג יש שם הגהה מהאר"י הקדוש שאומר: ששלמה המלך בא על מלכת שבא, ונולד ממנה נבוכדנצר. ולא הכוונה שנבוכדנצר היה ממש בנו של שלמה המלך, אלא נכדו, כך מבואר בספר סדר הדורות, שנולד להם בת אשר ממנה יצא נבוכדנצר.

הדברים מרומזים בספר דברי הימים (ב, ט, יב): "וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַת שְׁבָא אֶת כָּל הַפִּצְעָה אֲשֶׁר שְׁאַלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר הֵבִיאה אֶל הַמֶּלֶךְ וְתַהֲפֹךְ וְתַלְךְ לְאַרְצָהּ הִיא וְעַבְדֶיהָ". ומסומן סופי תיבות הרה, על ההריון שהרתה לשלמה, והכוונה "מלבד אשר הביאה אל המלך", היינו שהביאה את גופה למלך, ועל ידי זה ותהפוך שיצא מהקשר הזה מי שהפך הקערה על פיה והחריב את בית המקדש.

החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת י' אות מ"ז) מביא מדרש איכה הנמצא בכתב יד, וזו לשונו "אמר הקב"ה לירמיה לך ענתות שכל זמן שירמיה בעיר לא היו אויבים נכנסים לתוכה ולכן שלחו הקב"ה לענתות, והלך, ומיד שיצא נכנסו שם האויבים והדליקו את העיר ושרפו בית המקדש וכשחזר ירמיה לבוא לירושלים ובא עד חצי הדרך ועלה על הר אחד קרוב לירושלים כשלושה מילין וראה העשן וכו' מיד קרע ירמיה בגדיו ונתן אפר על ראשו ומיהר לבא ובוכה והולך וצועק וכו', כי כבר עברו ימים רבים שהיה ירמיה נער, נבוכדנצר וירמיה היו מטיילין יחד, ואותו היום לא היה נבוכדנצר מלך כי אם עני ונבזה, והיה אומר, מי יתן והייתי מלך על כל העולם כולו והייתי בא על ירושלים ושוּרף בית המקדש והעיר והורג הכל והשאר אוליכם בשבי. ראה ירמיה ברוח הקדש שהשעה עומדת לו וכל היוצא מפיו עתיד להיות, שאל ממנו תן לי ירושלים, אמר לו לא אתן, שוב אמר לו תן לי בית המקדש, אמר לו לא אתן, שוב אמר לו תן לי תינוקות של בית רבן, אמר לו לא אתן, אמר לו ואם כן מה תתן לי? אמר לו כל מה שתוכל להציל ולהוציא מהעיר מחצי היום עד הערב, ולכך עכשיו ירמיהו מיהר לבוא לירושלים ולא בא עד הערב ואינו יכול להציל איש וזה שאמר "אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב" עד כאן דברי החיד"א בשם המדרש.

ומסביר החיד"א מה הסיבה שנבוכדנצר כל כך כיבד את ירמיהו הנביא, כיון שנבוכדנצר נולד משלמה המלך, וירמיהו הנביא היה גלגול של שלמה המלך, לכן נבוכדנצר אף שלא ידע, אבל מזלו חזי, ולכן היה מרבה לכבד את ירמיהו הנביא.

קו השיעורים "להתענג בתענוגים"

0772618021

להאזנה לשיעורים על פרשת בהעלותך הקש:

1,4,3

"שמעו ותחי נפשכם"